

Посохов І. М.
*професор кафедри інноваційного
підприємства та міжнародних економічних відносин
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»*
Лаврук А. Р.
*студентка
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»
м. Харків, Україна*

ЗОВНІШНІЙ БОРГ УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ

Сьогодні, найгостріше питання, яке хвилює більшу кількість українців – це розмір зовнішнього боргу України та наслідки великої заборгованості. Питання вважається дуже актуальним, бо зараз економіка країни цілком залежить від країн та організацій, які видають кредити та транши за певними умовами.

Кожен борг складається з певних боргових обов'язків. У ситуації з Україною ми маємо боргові обов'язки перед такими організаціями, як: МВФ, Світовим банком, ЕС, ЕБРР та країнами кредиторами: США, Німеччина, Росія та інші.

Динаміка зовнішнього державного та гарантованого державою боргу України з 2011 по 2019 рр. (млн. дол. США)

Рік	Сукупний борг	Державний борг	Гарантований борг
31.12.2011	37474,5	24507,1	12967,5
31.12.2012	38658,8	26137,7	12521,1
31.12.2013	37563,0	27901,4	9634,6
31.12.2014	38792,2	30809,1	7983,1
31.12.2015	43445,4	34427,0	9018,5
31.12.2016	45604,6	36048,3	9556,3
31.12.2017	48989,4	38490,1	10499,3
31.12.2018	50462,5	39706,6	10755,8
31.12.2019	50334,7	39700,1	10634,6

Джерело: складено автором на основі [2]

Станом на 30 вересня 2018 зовнішній державний та гарантований борг України становив 41,4% від ВВП країни.

Державний борг України (разом з держгарантіями) на червень 2018-го рівний \$76,3 млрд. З них приблизно 60% – зовнішні запозичення. Це відповідає \$47,2 млрд., що в 2,6 рази більше поточного рівня валютних запасів країни. У \$47,2 млрд. входить \$9,6 млрд. гарантованого державою боргу, а решта – прямий борг України у вигляді єврооблігацій, або облігацій зовнішньої державної позики (біля \$17,5 млрд., враховуючи \$3,0 млрд. «російських» єврооблігацій, за якими Україна оголосила дефолт), а також позик міжнародних організацій (\$16,6 млрд., включаючи єврооблігації, розміщені під гарантії США) і іншої заборгованості (\$3,5 млрд.). Ще приблизно \$4,3 млрд. – внутрішні запозичення в іноземній валюті (так звані валютні ОВГЗ – облігації внутрішньої державної позики). Слід зазначити, що не усі валютні запозичення гарантуються урядом. Приблизно \$6,8 млрд. – борг НБУ перед МВФ: ця частина боргу не робить безпосереднього впливу на бюджет, та оскільки при погашенні гроші будуть вилучені із золотовалютних резервів. Проте зниження рівня резервів створює ризик для збереження фінансової стабільності країни [2; 3; 4].

За цими даними, можна сказати, що Україна може стати наступною Грецією. Греція – це країна, яка у не давній час потрапила у кризову ситуацію, головними причинами такого положення стали:

- погана диверсифікація системи економічної політики;
- розвиток кількості бюрократів у країні;
- не стабільна політична система.

Сукупність цих факторів призвели до скрутного становища країни. Головним шляхом виходу з цієї ситуації стали кредити ЄС. Отримати їх було не складно, бо Греція є членом Європейського союзу. Транши ЄС покращили стан грецької економіки, а саме: за 2017 рік ВВП Греції виріс на 1,4% – це перше серйозне зростання з 2007 року; у першому кварталі розвиток продовжився, ВВП виріс на 0,8%, а в річному обчисленні – на 2,3%. Досить низька інфляція (на рівні менше 2% в 2017 році і менше 1% в 2018 році) [5].

Національний борг Греції складає 324 млрд. євро або 183% ВВП країни – по 30 тис. євро на кожного мешканця. Якщо порівнювати з Україною, то національний борг дорівнює 80% ВВП країни – по 2 тис. євро на кожного мешканця, що в п'ятнадцять раз менше ніж у Греції.

За останній рік економіка Греції трішки оживилася, але все це привело до нових проблем: доходи населення впали на третину, а безробіття досягло відмітки в 28%. Наприкінці 2017 року рівень безробіття в Греції впав до 21%, але ситуація «лікування» нагадує гуманітарну катастрофу, і у країні просто фізично немає резервів для економіки. Більшість підприємств та бізнесу належить Німеччині та Франції. Більше того, ЄС зобов'язали країну до 2022 року мати профіцит бюджету на рівні 3,5% і за рахунок цього профіциту обслуговувати державний борг. Надалі, в період з 2022 по 2060 рік, Греція має дотримуватися профіциту в 2,2% і за рахунок цього профіциту також обслуговувати власні борги [1].

Саме таке майбутнє може чекати Україну, якщо економіка країни буде продовжувати триматися на міжнародних кредитах та траншах, бо як показує час, Україна розвивається згідно грецької моделі розвитку, тому Україна має самотійно обрати вірний шлях та ефективну модель економічного розвитку, який на думку авторів передбачатиме скорочення державних боргових зобов'язань та використання приватних іноземних інвестицій та використання інвестиційного потенціалу населення України, шляхом розробки та використання ефективних фінансових інструментів.

Література:

1. Выздоровление Греции: глубочайший финансовый кризис ЕС признали завершенным [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/rus/articles/2018/06/29/7083626/>
2. Зовнішній державний борг України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/foreign/>
3. Посохов І.М. Теоретичні та практичні аспекти управління ризиками корпорацій: монографія / І.М. Посохов. – Харків : ПВПП «Слово», 2014. – 499 с.
4. Посохов І.М. Дослідження державної політики регулювання ризику в країнах ЄС / І. М. Посохов // Економіка. Фінанси. Право. – 2016. – № 2. – С. 8-11.
5. Причины возникновения кризиса в Греции в 2019 году. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finansiko.ru/prichiny-vozniknoveniya-krizisa-v-grecii/>